

De Hogeschool van Amsterdam onderschrijft de ingestuurde reactie van de Vereniging Hogescholen. We willen graag krachtig onderstrepen dat de noodzaak van internationale studenten voor onze hogeschool, regio en Nederland broodnodig is. Niet als verdienmodel maar als logisch uitvloeisel van onze internationale oriëntatie en de oriëntatie van de Metropoolregio Amsterdam.

Ons narratief: de HvA is een internationaal georiënteerde hogeschool van, met en voor Amsterdam. Bij de HvA werken circa 48.000 studenten en 4.500 medewerkers met meer dan 100 verschillende nationaliteiten in een van de meest competitieve en internationaal georiënteerde regio's van Europa aan de maatschappelijke uitdagingen van vandaag en morgen. We ontwikkelen competenties, kennis en oplossingen die nodig zijn in en voor de beroepspraktijk. We zijn hiermee één van de motoren van maatschappelijke verandering. We leveren een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van de beroepspraktijk en werken samen aan oplossingen voor maatschappelijke transitie. De wereld is daarbij ons speelveld: regionaal en internationaal werken we aan oplossingen voor lokale en mondiale uitdagingen.

Internationale oriëntatie zit in het DNA van onze maatschappij. Het is een onlosmakelijk onderdeel van onze kennisinstelling en ons onderwijs en onderzoek. Daarmee is internationale oriëntatie (en internationalisering in bredere zin) ook een publieke waarde voor de HvA en is het onontkoombaar vanwege dit DNA en context. We hebben regionale en mondiale partners waarmee we samenwerken en kennis, ervaring, studenten en staf mee uitwisselen. Dat vindt doorlopend plaats in gezamenlijk onderwijs via associate degrees, bachelors, masters, minoren, onderzoeksprojecten, lectoraten, CoE's, (virtuele) uitwisseling, stages en ons U!REKA SHIFT European Universities. En via het gebruik van internationale kennis en ervaring in onze literatuur. Dat betekent dat de opgave voor de HvA is om vanuit deze maatschappelijke noodzaak en internationale oriëntatie nog beter local professionals op te leiden die global moeten kunnen denken en werken, binnen de wereld die volop in beweging is. We willen een professional afleveren die voorbereid is voor de internationale beroepscontext en daarnaar kan handelen. Dat zijn nieuwsgierige en weerbare professionals die het verschil maken en die hun bijdrage in mondiaal perspectief kunnen plaatsen. Daarvoor is de noodzaak van internationale studenten en medewerkers absoluut broodnodig voor de HvA, voor de Amsterdamse regio en voor Nederland.

Hieronder volgen een aantal algemene punten, voor we overgaan naar specifieke onderwerpen uit het wetsvoorstel waar we graag op reageren.

Algemeen:

- Een (onbedoelde) consequentie van dit wetsvoorstel is dat de doelstellingen deelname aan Europese programma's (Erasmus+, European Universities, joint programma's, etc.) veel minder interessant en lonend maakt. Ook kunnen Nederlandse hogescholen minder interessant worden voor buitenlandse partners, consortia, e.d. Dat heeft impact op de kwaliteit van ons onderwijs en onderzoek, op de positionering van het hbo 'in Brussel' en is inconsistent met ander OCW beleid dat bijv. deelname van hogescholen aan European Universities allianties stimuleert.
- De gewenste zelfregulering werkt binnen het hbo en er zijn geen aanwijzingen dat dit in de nabije toekomst zal veranderen (aangezien er in recente jaren niet grote aantallen Engelstalige hbo-opleidingen bij zijn gekomen). Met deze wetswijziging wordt het hbo 'afgestraft' voor wat niet goed gaat in (delen van) het wo.
- Wat ontbreekt zijn de joint programmes en anderszins gezamenlijk aangeboden internationale opleidingen. Tot op welk niveau moeten zij aan deze wet voldoen? Of worden zij geheel buitengesloten? Een voorbeeld hiervan is onze European Master of Science in Occupational Therapy

(<https://www.amsterdamuas.com/programmes/european-master-of-science-in-occupational-therapy>). Een samenwerking met vijf onderwijsinstellingen in Europa, waarbij studenten slechts enkele weken in Nederland hun onderwijs volgen. Moeten zij ook voldoen aan deze wet? De norm van 56 uur Nederlandse taallessen staat niet in verhouding tot de hoeveelheid onderwijs aangeboden in Nederland. Stel dat een proportionele inspanning wordt verwacht dan zal dit niet leiden tot een nuttige beheersing van de Nederlandse taal en voor de doelgroep van deze opleiding niet relevant zijn. En deze studenten dragen bovendien niet bij aan het huisvestingsprobleem.

1. Internationale oriëntatie van de arbeidsmarkt is niet meegenomen in het wetsvoorstel.

- Er wordt niet gekeken naar waar het werkveld om vraagt, terwijl dat in sommige sectoren heel duidelijk is. Voor een internationaal werkveld dat we graag willen behouden in Nederland (ASML, Booking.com, etc.) zijn Engelse taalvaardigheid en het kunnen werken in internationale teams (internationale en interculturele competenties) vereisten. Daarnaast stellen zij vaak het spreken van een of meerdere andere talen zeer op prijs (zowel Nederlands maar ook Spaans, etc.). Dat pleit ervoor om juist ook internationale studenten aan te trekken, zodat deze studenten behouden blijven voor het werkveld na afstuderen.
- Daarnaast zorgt Engelstalig curriculum ervoor dat een international classroom georganiseerd kan worden, waardoor 'internationalisation at home' kan plaatsvinden. Hiervan profiteren in eerste instantie Nederlandse studenten en in tweede plaats het werkveld, omdat deze studenten na afstuderen interculturele vaardigheden hebben kunnen opdoen. Wanneer te weinig internationale studenten deelnemen aan een international classroom en de hoeveelheid Nederlandse studenten te hoog is, worden de doelstellingen van een international classroom niet bereikt. Daarmee heeft het weinig meerwaarde om het in te stellen. Een concreet voorbeeld hiervan is AMSIB. IB-opleidingen zijn inherent Engelstalig om een zo groot mogelijke diversiteit te creëren in de international classroom. IB-opleidingen zijn van belang voor de positie van Nederland in internationale betrekkingen, in handel en overige relaties.
- Het lijkt erop dat er voor het KUO (kunstonderwijs) waar AMFI onderdeel van is een andere regeling komt. Het is aan te bevelen dat dit voor meer sectoren gaat gelden waarvoor de internationale oriëntatie evident is.
- Een groot deel van het werkveld vraagt om Engelse taalvaardigheid maar die is niet per definitie te behalen via een volledig Engelstalige opleiding. Dat kan ook met een combinatie tussen Nederlandstalige en Engelstalige vakken. Maar dergelijke nuances ontbreken in het wetsvoorstel.

2. Voor veel van de belangrijkste punten wordt verwezen naar Ministeriële regelingen, op een later moment eenzijdig door de Minister vast te stellen en te wijzigen. Hierdoor ontbreken de benodigde checks en balances, en ontstaat het risico op inconsistent beleid en incidentenpolitiek.

- Dit zorgt voor veel onrust en zorgen bij bestaande Engelstalige opleidingen. Ze weten niet goed waar ze aan toe zijn. Ze vrezen ook op een hoop gegooid te worden met relatief nieuwe Engelstalige opleidingen waarbij de keuze voor Engelstaligheid minder voor de hand ligt. Ze vragen zich af of zij geen credits verdienen nadat zij zoveel jaren succesvol Engelstalig onderwijs verzorgen en niet bijdragen aan de problemen die beschreven worden.
- Het wetsvoorstel gaat uit van een klassiek curriculum, waarbij een student weinig keuzevrijheid heeft. Want keuzevrijheid zou kunnen betekenen dat een student een meer 'Engelstalige' route kiest dan deze wet eigenlijk wil voorschrijven. Een voorbeeld: een student kiest in jaar 3 voor een stage in het buitenland en een Engelstalige minor van een andere hogeschool. In jaar 4 kiest deze student voor een afstudeerstage bij een internationale werkgever en schrijft het beroepsproduct in het Engels. Daarnaast is er nog vrije keuzeruimte die een student ook niet-Nederlandstalig wil invullen. Dan gaat een individuele student ruimschoots over de norm heen. Hoe wordt hiermee

omgegaan? Moeten we dit inperken? Of moeten we op papier voldoen aan de wet en tegelijkertijd toch persoonlijke leerpaden aanbieden? Dat kan een papieren werkelijkheid worden, zeker wanneer opleidingen steeds meer keuzevrijheid gaan bieden.

3. Het ontbreekt aan een precieze beschrijving van de problemen die de voorgestelde wet moet oplossen, de argumentatie waarom de wet hier het meest geschikte instrument voor zou zijn en een duidelijke omschrijving van wanneer de beoogde doelstellingen gehaald zouden zijn.

- Wat ontbreekt zijn concrete cijfers ter onderbouwing van de huidige problemen (naast een heldere probleemstelling), waarmee ook scherper neergezet kan worden wat de beoogde effecten zullen worden. Bijvoorbeeld: hoeveel studenten komen vanuit de EER en hoeveel van daar buiten? En hoeveel studenten zullen tegengehouden worden door deze wetswijziging? Hoeveel gaat dit bijdragen aan het oplossen van het huisvestigingsprobleem? En bij welke opleidingen (en daarmee onderwijsinstellingen) levert de huidige situatie daadwerkelijk problemen op? Wat gaat het effect bij hen worden als deze wetswijziging ingaat?
- Er is behoefte aan helderheid over welke sectoren/opleidingen hun Engelstaligheid mogen behouden omdat buiten kijf staat dat dit nuttig is. Dit voorkomt tevens dat heel veel sectoren/opleidingen afzonderlijk een uitzonderingspositie gaan aanvragen.
- De vereisten rond joint programmes, die samenwerken met een of meerdere buitenlandse onderwijsinstellingen (zowel in joint programmes als anderszins gezamenlijk aangeboden internationale opleidingen), op het gebied van de toets anderstalig onderwijs en de inspanningsverplichting bevorderen Nederlandse taalvaardigheid zouden moeten in de wet uitgesloten worden.

4. Inspanningsverplichting bevorderen Nederlandse taalvaardigheid:

- Welke verplichting gaat gelden voor uitwisselingsstudenten? Er staat namelijk het volgende: “De plicht voor instellingen voor hoger onderwijs om de uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands te bevorderen voor Nederlandse studenten, zoals nu vastgelegd in artikel 1.3, vijfde lid van de WHW, wordt geconcretiseerd en uitgebreid naar het bevorderen van de Nederlandse taalvaardigheid van alle studenten.”
- Aandacht voor taal is uiteraard goed. Maar academische taalvaardigheid ontbreekt nog bij de start van de opleiding. Het doel moet dus zijn academische taalvaardigheid ontwikkelen, niet bevorderen. Een inspanningsverplichting heeft allerlei eindniveaus tot gevolg. Daarbij zal dit niet leiden tot gemotiveerde studenten in taalles.
- Aandacht voor taal biedt de kans om achter taalbewust/taalontwikkeland onderwijs te gaan staan. Hierbij is het behulpzaam als er handvatten en uitwerkingen gegeven worden, als voorbeeld van hoe taalvaardigheid op het hbo kan worden bevorderd. In het wetsvoorstel staat hierover immers: ‘De regering onderschrijft de noodzaak en wil daarom met dit wetsvoorstel de verplichting ter bevordering van de uitdrukkingsvaardigheid voor instellingen in het hoger onderwijs nader concretiseren.’ En ‘De regering is van oordeel dat het taalbeleid van de instelling op dit punt niet vrijblijvend mag zijn en tot concrete, zichtbare resultaten.’ Deze punten verdienen een concretere, heldere uitwerking.
- Het beheersen van de Nederlandse taal zou internationale studenten in staat stellen meer mee te doen binnen de gemeenschap, wat hun binding met Nederland zou versterken en hen zou voorbereiden op de Nederlandse arbeidsmarkt. Maar dat geldt niet voor internationale opleidingen zoals AMFI, waar geen noodzaak tot het spreken van het Nederlands bestaat. De wet houdt te weinig rekening met dit soort opleidingen. Het vergroot ook niet de blijfkans van deze studenten als ze in een Engelssprekend werkveld terecht komen.

- Het biedt een kans om taal bij meer vakken onder te brengen. Daarnaast kan het ervoor zorgen dat het Nederlands taalgebruik van Nederlandse studenten beter wordt.

5. Toets anderstalig onderwijs:

- Wat gaat hier veranderen ten opzichte van de huidige praktijk? Waarom is het de CDHO en NVAO eerder niet gelukt om Engelstaligheid op macroniveau tegen te houden en gaat een dergelijke adviescommissie dat nu anders doen? Want iedere opleiding/sector kan goed beargumenteren waarom een opleiding Engelstalig moet/kan zijn. Wat gaan de maatstaven worden en wordt het werkveldperspectief daar ook bij betrokken? Wat ook bijzonder is, is dat bij een macrodoelmatigheidsaanvraag de indienende onderwijsinstellingen de taalkeuze moet onderbouwen en dat gebeurt op basis van wat het werkveld nodig heeft. Zo zijn er sectoren met een hoge mate van internationalisering. Maar dit wetsvoorstel rept daar niet over.
- De rol van de minister en de medezeggenschap overlappen; het besluit wordt niet op het niveau van de hogeschool genomen (daar waar de medezeggenschap haar rol uitvoert) maar door de minister en doordat de minister op stelselniveau kijkt (macroniveau) kan daar een andere uitkomst komen dan de medezeggenschap. Dat zorgt voor een patstelling. Een vergelijkbare patstelling kan met het werkveld verwacht worden.
- Vanuit de zorg bestaat er al een taaleis aan de uitstroomkant. Voor een BIG-registratie moet bijvoorbeeld NT2 behaald zijn. Het is vreemd als zorgopleidingen hun curricula moeten aanpassen terwijl dit al staande praktijk is voor BIG-registratie.
- Een dergelijke uitzonderingspositie moet ook aangevraagd worden als een traject (bij ons leerroute genoemd) Engelstalig is of in de toekomst wordt gemaakt. Dat kan veel werk opleveren. Regelen per croho lijkt een betere oplossing.
- Er komen criteria, waarbij ook gekeken wordt naar verspreiding in het land? Betekent dat 'wie het eerst komt, wie het eerst maalt'? Want de instemming intrekken lijkt onlogisch, dus een nieuwe opleiding kan aan het kortste eind trekken. Terwijl het wellicht gezien de regio, werkveld, etc. logisch is als de opleiding in het Engels gegeven wordt.

6. Numerus fixus:

- Wat betreft numerus fixus is het een uitbreiding van mogelijkheden en dat is positief. Dit biedt kansen. Een aandachtspunt is hoe uitvoerbaar de selectietermijn is bij de noodfixus is.